

Kenmerk: 322235 / 322236

Aan het algemeen bestuur

Datum: 2 juli 2025

Voorjaarsnota 2026-2032

Voorstel

1. De Voorjaarsnota 2026-2032 vast te stellen en daarbij kennis te nemen van de scenario's met daarin het voorkeursscenario van het DB;
2. uw scenario vast te stellen;
3. aan het dagelijks bestuur opdracht te geven om op basis van het voorkeursscenario de Meerjarenbegroting 2026-2032 en Beleidsbegroting 2026 op te stellen.

0. Korte samenvatting

Het dagelijks bestuur (DB) biedt met de Voorjaarsnota 2026-2032 het algemeen bestuur (AB) inzicht in de noodzaak en mogelijkheden bij te sturen op de ingezette beleidskoers. Dit jaar is de Voorjaarsnota anders ingevuld dan voorgaande jaren. Conform de wens van het bestuur zijn verschillende strategische scenario's uitgewerkt. Deze scenario's geven een beeld van de koers op de middellange termijn (7 jaar). Hiermee krijgt het AB inzicht in de periode na haar bestuursperiode en de mogelijke koers in het WBP6. Het DB heeft op basis van de Voorjaarsnota haar voorkeur uitgesproken voor scenario Transformatie, mits passend binnen het financiële kader. Randvoorwaarde daarbij is dat er een besparingsopdracht voor ca. 12 miljoen euro wordt uitgewerkt. Het AB wordt gevraagd om de Voorjaarsnota met haar voorkeursscenario vast te stellen. Dit voorkeursscenario vormt het uitgangspunt voor de Meerjarenbegroting 2026-2032 en de Beleidsbegroting 2026 die in het najaar aan het AB ter besluitvorming worden voorgelegd.

1. Inleiding

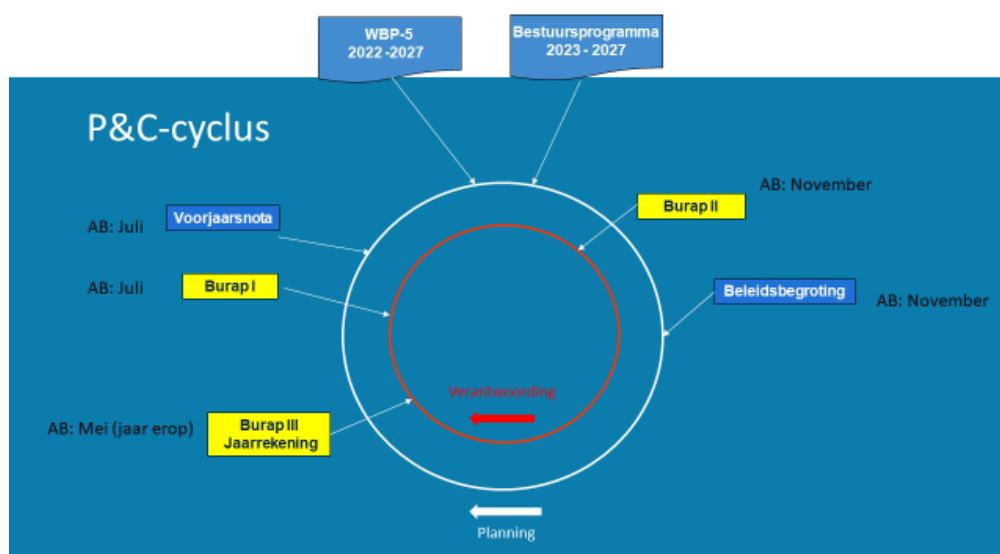
1.1. Aanleiding

De Voorjaarsnota en Beleidsbegroting zijn de twee belangrijkste momenten waarop het bestuur kan bijsturen in de P&C cyclus. De Voorjaarsnota wordt jaarlijks opgesteld, om de strategie tijdig bij te kunnen stellen aan de hand van de voortgang en de externe en interne ontwikkelingen. De jaarlijkse P&C cyclus geeft ruimte om bij te sturen waar nodig. Bijsturing zorgt ervoor dat de afgesproken doelen kunnen worden gerealiseerd. Ook is het hierdoor mogelijk te anticiperen op veranderingen in de omgeving, zodat het waterschap wendbaar en flexibel is. Het AB kan zo de meest recente ontwikkelingen meenemen en zijn kaderstellende en sturende rol vervullen en waar nodig bijstellen.

Dit jaar is de Voorjaarsnota anders opgebouwd dan voorgaande jaren. Op verzoek van het AB is onderscheid gemaakt tussen de mogelijkheid tot strategische bijsturing middels de Voorjaarsnota aan de hand van scenario's en de financiële impact hierop (beleidsbegroting):

- Met de **Voorjaarsnota** besluit het bestuur of en hoe zij wil bijstellen op koers en impact. De drie strategische scenario's zijn hiervoor het uitgangspunt. Te weten scenario WBP5, Groei en Transformatie.
- Vervolgens wordt op basis van het voorkeursscenario de impact op de financiële middelen in de **Beleidsbegroting** nader uitgewerkt en ter besluitvorming voorgelegd.

De strategische scenario's zijn opgebouwd vanuit een samenhangend pakket van stuurbare inspanningen. Vervolgens is een financiële inschatting gemaakt bij de scenario's, ten aanzien van investeringen en exploitatiekosten (incl. kosten voor fte's). Voor de scenario's Groei en Transformatie geldt dat deze om extra middelen vragen of om een andere invulling van de huidige middelen. Om - conform opdracht van het AB - binnen de financiële kaders te kunnen blijven, dient het bestuur keuzes te maken en ruimte-scheppende maatregelen te nemen. Afhankelijk van het scenario is de mate van ombuiging ook meer of minder. Bij het hoofdstuk Financiële doorrekening in de Voorjaarsnota worden suggesties gedaan waar deze ruimte gevonden kan worden.

Op verzoek van het AB is de Voorjaarsnota dit keer niet voor 5 maar voor een periode van 7 jaar (2026-2032) opgesteld. Hoewel het niet mogelijk is om de kosten tot 2032 volledig in te schatten, kan op deze wijze inzicht geboden worden in de financiële situatie voorbij het omslagpunt van 2030.

1.2. Beleidscontext/Historie

- Het AB heeft in 2021 'Waterbeheerprogramma 2022-2027' (WBP5) vastgesteld. WBP5 beschrijft een toekomstbeeld voor 2050 (watertransitie) en schetst op hoofdlijnen de richting voor de middellange termijn tot 2027. In 2025 is een evaluatie van het WBP5 uitgevoerd. Hieruit volgt dat het waterschap voor het merendeel van de doelen op inspanningen-niveau op koers ligt. De uitkomsten van de evaluatie WBP5 zijn op 7 mei 2025 in de commissie BCF besproken en zijn meegenomen bij het opstellen van deze Voorjaarsnota.
- In 2021 is het grondwaterconvenant ondertekend. Onder regie van het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG) wordt uitvoering gegeven aan verminderen van de totale onttrekkingshoeveelheid en het vergroten van de aanvulling van de grondwatervoorraad.

- Volgend vanuit het grondwaterconvenant is in de zomer van 2022 het rapport 'Zonder water geen later' gepubliceerd. Dit rapport onderschrijft hetgeen in WBP5 al is onderkend, niet alles kan meer overal en het waterschap moet regie pakken.
- In februari 2023 heeft het AB de nota 'handelingsperspectieven watertransitie' bekrachtigd. Doel van de nota is om voor gebruikers en partners concreet te maken wat de watertransitie betekent en hoe het gebied gedifferentieerd wordt naar koppen, flanken en beekdalen.
- Verdere uitwerking aan de nota is in 2023 gegeven in het *Bestuursprogramma 2023 - 2027 'Water voor nu en later'*. In het Bestuursprogramma is de bestuurlijke kernopgave voor het waterschap gevat op het gebied van beleid, inzet van de verordening, het stimuleren van de watertransitie en deze met derden mogelijk maken.
- In september 2023 is in opdracht van de Noord-Brabantse Waterschapsbond het rapport verschenen van de Universiteit Utrecht 'Scherper aan de wind'. Het rapport biedt inzicht in risico's en dilemma's bij om tijdig te voldoen aan de KRW.
- Samen met de buurwaterschappen is in 2024 de 'Bouwsteen Water en Bodem' aan de provincie aangeboden. De Bouwsteen is sterk gebaseerd op de koers van de watertransitie zoals waterschap De Dommel deze voorstaat.
- Het college van Gedeputeerde Staten heeft het *Addendum RWP* vastgesteld. Dit is een verdere bestendiging van de koers van waterschap De Dommel voor de watertransitie. Ook het Addendum RWP hanteert de indeling van de systeemeenheden koppen, flanken en beekdalen. Ook de verandering van grondgebruik op basis van water en bodem sturend met als kantelpunt 2030 is door de provincie omarmt in het Addendum RWP.
- Op 2 april 2025 heeft het AB richting gegeven voor de te hanteren financiële kaders voor de Voorjaarsnota 2026-2030. Als kader is meegegeven dat het moet passen binnen de financiële kaders uit het Bestuursprogramma. Het Financieel kader betreft dat de belastingopbrengsten stijgen niet meer dan de inflatie (+ 8%) en de schuldenquote bedraagt maximaal 350%.
- In 2025 zijn de inspanningen op WBP5 middels een mid-term review getoetst. Op het niveau van inspanningen ligt het waterschap op koers. Toch is de wereld sinds de totstandkoming van WBP5 veranderd. Bijvoorbeeld de veranderingen van het klimaat gaan sneller dan verwacht.
- Op 21 mei 2025 heeft het AB de Strategienota KRW-impuls Brabant voor wat betreft de waterschapstaken onderschreven. Het DB heeft opdracht gekregen deze nader uit te werken. De besluitvorming over de middelen voor de uitwerking van de waterschapstaken van de KRW-impuls worden betrokken bij de besluitvorming over deze Voorjaarsnota.

2. Doel/meetbaar effect

De Voorjaarsnota biedt de mogelijkheid om de voortgang op de doelen bij te sturen.

3. Uitwerking van het voorstel

3.1. Inhoud en argumenten

Beslispunt 1 en 2: De Voorjaarsnota 2026-2032 vast te stellen en daarbij kennis te nemen van de scenario's met daarin het door DB gekozen voorkeursscenario Transformatie.

Inhoud Voorjaarsnota 2026-2032

In deze Voorjaarsnota 2026-2032 zijn drie strategische scenario's weergegeven. De scenario's zijn bedoeld om het AB inzicht te geven in de mogelijkheden tot bijsturen op de ingezette beleidskoers en ze geven inzicht in de financiële consequenties (zie uitwerking in financiële paragraaf). De Voorjaarsnota heeft als randvoorwaarde meegekregen dat deze scenario's moeten passen binnen de door het AB gegeven financiële kaders. Bij het opstellen van de scenario's is gekeken naar impact. Gelet op de groter wordende opgaven wordt meer inzet van het waterschap gevraagd om hieraan te kunnen blijven voldoen dan bij het opstellen van WBP5 en Bestuursprogramma werden ingeschat. Uit de scenario's blijkt dat met een wijziging op de beleidskoers door scenario Groei of scenario Transformatie meer impact wordt gemaakt, waarmee toekomstige grotere inspanningen kunnen worden voorkomen. Dit heeft echter op korte termijn financiële consequenties, die nopen tot het maken van keuzes. Een aantal suggesties is in het rapport gegeven (zie hoofdstuk financiële doorrekening in Voorjaarsnota 2026-2032). De uiteindelijke financiële keuzes worden gemaakt in de Beleidsbegroting.

In de Voorjaarsnota 2026-2032 is gekozen voor een andere aanpak dan in voorgaande jaren. Er zijn drie strategische scenario's ontwikkeld. De scenario's zijn bedoeld om het bestuur inzicht te geven in de ontwikkelingen en daarmee de mogelijkheid te bieden tot bijsturen op de beleidskoers. De DIN's zijn leidend geweest bij het opstellen van de scenario's. De financiële consequenties van het gekozen scenario op inspanningenniveau krijgen uitwerking in de Beleidsbegroting. Het gekozen scenario bepaalt dus uiteindelijk hoe de inspanningen daadwerkelijk (in)gericht worden.

Er zijn drie scenario's uitgewerkt:

Scenario WBP5 (min of meer gelijkblijvend financieel volume)

Voortzetting van de huidige werkwijze en inspanningen aangevuld met de toezeggingen aan het AB.

Scenario Groei (vraagt 7 miljoen euro extra)

Door nu extra inspanningen te leveren, kan het waterschap de groter wordende opgave beter bijhouden.

Scenario Transformatie (vraagt 12 miljoen euro extra)

Inzet vol op systeemherstel en waar nodig anders werken. Hierdoor wordt het waterschap weerbaar tegen weersextremen.

Bij de samenstelling van de scenario's is rekening gehouden met onderstaande toezeggingen die zijn gedaan aan het Algemeen Bestuur. In alle drie de scenario's zijn de

onderstaande toezeggingen aan het Algemeen Bestuur meegenomen als financieel gelijk en vaste posten (met uitzondering van de KRW impuls, zoals hieronder wordt toegelicht). De keuze voor een scenario zal bepalen hoe de inspanning - in contact met de omgeving - gericht zal worden. Naast de onderstaande lijst is ook rekening gehouden met verplichte wet- en regelgeving.

1. KRW impuls is opgenomen in alle scenario's. Per scenario verschilt de invulling van de inspanningen en daarmee ook de impact op de opgaven vanuit de KRW impuls. In scenario WBP5 loopt de KRW impuls conform afspraak, in groei met extra middelen op afwaardering en in transformatie loopt KRW impuls versterkt mee binnen het watersysteemherstel (met meer middelen voor afwaardering vanuit ALG-middelen) en een transformatieve aanpak voor lozingen. De financiële uitwerking gebeurt in de Beleidsbegroting op basis van het gekozen scenario.
2. Actieplan Biodiversiteit
3. Aanpak overstorten
4. Lange termijnvisie schoon en gezond water
5. Assetmanagement
6. Aanpak Zandleij

Beslispunt 3: Aan het Dagelijks Bestuur opdracht te geven om op basis van het voorkeursscenario de Meerjarenbegroting 2026-2032 en de Beleidsbegroting 2026 op te stellen.

Het voorkeursscenario wordt verwerkt in de Meerjarenbegroting 2026-2032 voor de Provincie.

De financiële consequenties van het gekozen scenario op inspanningenniveau krijgen uitwerking in de Beleidsbegroting 2026. Bij keuze voor scenario Groei of Transformatie is een voorstel voor besparingen hiervan onderdeel.

3.2. Aandachtspunten & risico's

Kunnen we het waarmaken

De watertransitie concreet invullen gaat niet vanzelf en vraagt om lef, samenwerking en ingrijpende veranderingen in beleid, handelen en visie. De tussenevaluatie WBP5 laat zien dat de organisatie de geprogrammeerde inspanning levert maar de vraag is of dit genoeg is om het omslagpunt in 2030 te waarborgen. De scenario's Groei en Transformatie geven de mogelijkheden aan om bij te sturen. Het zal daarbij nodig zijn met bestuurlijke doortastendheid en snelheid ook impopulaire besluiten te nemen om de koers vast te houden. Het werken aan transitie is niet eenvoudig; er zit spanning op het werken vanuit een duidelijke koers/snelheid maken en samenwerken met het gebied. Dat vraagt extra aandacht en zorg voor betrokkenheid en participatie met onze partners en de omgeving. Door transparant, duidelijk en tijdig te communiceren wordt dit mogelijk.

Samen waar het kan, alleen als moet

De koers van de watertransitie wordt gedeeld met onze Brabantse samenwerkingspartners. Gelet op het systeem denken heeft het veel waarde om het systeem in gezamenlijkheid te herstellen. Wanneer de inzichten en ambities te veel uiteen gaan lopen, moet bewust worden gekozen om onze ambities zelfstandig verder uit te werken.

De ontwikkelingen van buiten gaan harder dan we nu hebben voorzien

Afgelopen vijf jaar hebben weersextremen elkaar snel opgevolgd. Van 2018 tot 2022 is droogte een thema van grote zorg geweest binnen ons beheergebied. In 2023 en 2024 was het juist extreem nat met wateroverlast tot gevolg. Het voorjaar van 2025 laat zien dat het weer weerbarstig is: van een periode van extreme neerslag slaat het om naar een periode van droogte. Perioden van eenzijdig extreem weer komen meer voor. Om weerbaar en veerkrachtig te zijn voor weersextremen is het daarom van groot belang om te versnellen op de watertransitie. De Voorjaarsnota 2027 vormt een nieuwe mijlpaal en geeft de mogelijkheid de koers verder aan te scherpen indien nodig.

Beleidswijzigingen Rijk

Het Rijksbeleid geeft geen stabiel beeld, zo is water en bodem sturend is inmiddels afgezwakt tot een leidend principe. Rijksafspraken rondom wonen en de aanpak stikstof blijken veelal uiteindelijk juridisch en financieel niet gedekt. Bovendien is de stikstofaanpak inconsistent en gericht op de lange termijn. Dit zorgt voor wantrouwen bij onze samenwerkingspartners om te investeren in toekomstplannen. Dit vertraagt ook de realisatie van de watertransitie. Het duidelijk aanspreken van het Rijk is een vereiste.

Onzekere financiële tijden

De financiële markt is afhankelijk van de mondiale economische ontwikkelingen. De handelstarieven van de USA en de reactie van de rest van de wereld hierop, zorgen voor grote onzekerheid en terughoudendheid bij het doen van investeringen. De laatste jaren is door beleid van de Europese bank de inflatie gedaald en ook de rente is afgenomen en op dit moment redelijk stabiel. Door de onzekerheid en handelstarieven remt de groei van de economie af. De Voorjaarsnota 2027 geeft de mogelijkheid de financiële consequenties te herijken en het beeld bij te stellen indien noodzakelijk.

4. Financiën

De Voorjaarsnota is voorzien van een drietal scenario's die meerjarig financieel zijn uitgewerkt. Deze meerjarige financiële begrotingen zijn getoetst aan de gestelde kaders:

- Belastingopbrengsten mogen niet meer stijgen dan 8% + inflatie per jaar;
- De schuldenquote mag niet meer bedragen dan 350%.

In de aanloop naar de Voorjaarsnota 2026 is kritisch gekeken naar een realistisch tijdstip van ingebruikname van waterketenprojecten, die rekening houdt met mogelijke vertragingen. De jaarlijkse investeringen blijven stabiel tussen € 60 en € 65 miljoen, met de focus op instandhouding (70%), schoon water (25%) en overige projecten (5%). De doelstellingen blijven intact, hoewel sommige projecten - zoals extra maatregelen voor de reductie van nutriënten - met een jaar kunnen worden vertraagd; dit zal nader worden onderzocht. Versnelling van deze ingrepen in de tijd is niet realiseerbaar, door de volgorde van

projectuitvoering en de beperkte beschikbaarheid van mensen en materieel. Dit heeft enkel effect op de bovengrondse infrastructuur. Het uitstellen van investeringen leidt tot een aantal aanpassingen in de tijd, waardoor de kapitaallasten in de exploitatie zijn verlaagd met 3 oplopend tot 8 miljoen euro per jaar in de beleidsperiode. Dit geeft extra ruimte op de begroting.

Toetsing aan het gestelde kader: belastingopbrengsten maximaal 8% + inflatie

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode.
- Groei: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes, ter waarde van ca. 7 miljoen euro in 2026, dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.
- Transformatie: om dit scenario mogelijk te maken moeten een aantal activiteiten van 2026 naar 2027 en verder worden doorgeschoven. Deze keuzes, ter waarde van ca. 12 miljoen euro in 2026, dienen met de Beleidsbegroting te worden gemaakt.

Toetsing aan het gestelde kader: maximale schuldquote 350%

- WBP5-scenario: voldoet over de gestelde beleidsperiode niet aan het kader voor de jaren 2030 e.v.
- Groei: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2032.
- Transformatie: voldoet over de gestelde beleidsperiode met uitzondering van 2031 en 2032.

Binnen deze beschouwde periode tot en met 2032 valt ook start van WBP6 wat mogelijkheden biedt om onder meer de schuldquote binnen de kaders te houden. De scenario's Groei en Transformatie zijn beide mogelijk maar gaan gepaard met besparingen op korte termijn.

Voor alle drie de scenario's geldt dat de onzekerheid over de activiteiten vanaf 2030 groot is. Concluderend kan gesteld worden dat alle scenario's passend te maken zijn voor het gestelde kader belastingopbrengsten maximaal inflatie + 8% door activiteiten te spreiden en niet in 2026 maar bijvoorbeeld in 2027 en/of in 2028 uit te voeren. De keuze om activiteiten te spreiden is, mede vanuit realisme in beschikbare capaciteit en doorlooptijd, haalbaar waarbij de omgeving/ketenpartners voldoende meegenomen kunnen worden in de veranderingen.

In onderstaande tabel is de ruimte zichtbaar gemaakt tot en met de bestuursperiode eind 2027. Zichtbaar is dat in de drie scenario's nog ruimte is om de lasten op te vangen met het spreiden van activiteiten.

Stijging belastingopbrengsten per scenario	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
WBP	7,5%	7,0%	5,0%	3,9%	3,9%	3,9%	4,0%
Groei	15,2%	7,8%	4,1%	4,1%	4,2%	4,1%	4,1%
Transformatie	18,1%	8,0%	4,2%	4,2%	4,2%	4,2%	4,3%
Financieel kader AB	10,8%	10,8%	nmb	nmb	nmb	nmb	nmb

Ruimte tov maximale stijging 8% + inflatie

WBP	3,3%	3,8%
Groei	-4,4%	3,0%
Transformatie	-7,3%	2,8%

negatief = geen ruimte maar tekort,
dus besparingsopgave

Zie Voorjaarsnota 2026-2032.

5. Uitvoering en evaluatie

5.1 Bestuurlijke vervolgstappen:

Op 4 juni wordt de Voorjaarsnota beeldvormend besproken in een gecombineerde commissievergadering. Op 11 juni 2025 is de oordeelsvormende commissie over de Voorjaarsnota. Besluitvorming in het Algemeen Bestuur over de Voorjaarsnota is op 2 juli 2025. Daarna wordt het gekozen scenario in de Meerjarenbegroting 2026-2030 verwerkt en vastgesteld. De Voorjaarsnota wordt geconcretiseerd in de Beleidsbegroting 2026 die in het najaar aan het Algemeen Bestuur wordt voorgelegd.

5.2 Externe communicatie:

Na vaststelling van de Voorjaarsnota zal een bericht op de website www.dommel.nl worden geplaatst

5.3 Bestuurlijke evaluatie:

Via de Beleidsbegroting 2026 en de diverse Buraps over 2026.

Hoogachtend,

het Dagelijks Bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris

Bijlage(n):

Voorjaarsnota 2026-2032

Besluit

Voorjaarsnota 2026-2032

Het algemeen bestuur besluit conform voorstel.

1. De Voorjaarsnota 2026-2032 vast te stellen en daarbij kennis te nemen van de scenario's met daarin het voorkeursscenario van het DB;
2. uw scenario vast te stellen;
3. aan het dagelijks bestuur opdracht te geven om op basis van het voorkeursscenario de Meerjarenbegroting 2026-2032 en Beleidsbegroting 2026 op te stellen.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 2 juli 2025.

het Algemeen Bestuur,

E. de Ridder
watergraaf

H.J. Kielenstijn
secretaris